

Column

'In een democratische omgeving wordt initiatief gewaardeerd (...) en is verdedigingsbereidheid gebaseerd op overtuiging en niet op dwang'

Prof. dr. Theo Brinkel is KVMO hoogleraar Militair-maatschappelijke studies aan de Universiteit Leiden.

Een succesvol reservistenbeleid en een weerbare samenleving gaan goed samen. Ik kan opnieuw niet om het voorbeeld van Oekraïne heen. Het land is in oorlog en heeft zwaar te leiden van de Russische agressie. Toch heeft het land moedig standgehouden en het tij weten te keren. Wat Oekraïne weerbaar maakt is, denk ik, een sterke verwevenheid tussen democratie, samenleving en krijgsmacht. Reservisten spelen daarin een wezenlijke rol.

Onderzoek dat wil verklaren waarom het kleinere Oekraïne zich met succes weet te weren tegen de Russische Federatie wijst op de opkomst van een indrukwekkende betrokkenheid vanuit de samenleving met 's lands verdediging. Blijkens een onderzoek van het *Kyiv International Institute for Sociology* stond driekwart van de bevolking kort na de inval achter het beleid van de regering: niet overgeven. Democratische betrokkenheid groeide tijdens de Maidan Revolutie van eind 2013, begin 2014. Dit werd nog eens versterkt toen Rusland in maart 2014 de Krim en de Luhansk/Donetsk-regio overde. Na de Russische aanval van begin dit jaar kwamen burgers in verzet. Dat deden zij in de vorm van demonstraties, de aanvoer van medicijnen, munitie en voedsel naar het front, het signaleren van Russische troepenverplaatsingen. In bezet gebied kwamen groepen partizanen in opstand. Meer dan honderdduizend vrijwilligers meldden zich aan voor territoriale zelfverdedigingseenheden. Zo ontstond een heel netwerk van burgers, reservisten en professionele militairen, die zich allemaal op hun manier inzetten voor het vaderland.

De *Territorial Defence Forces*, vergelijkbaar met de Nationale Reserve in Nederland, vormen sinds de Russische inval een eigen tak binnen de Oekraïense strijdkrachten. Ze hebben een harde kern van deeltijdse reservisten, van wie er velen sinds 2014 gevechtservaring hebben opgedaan in de oorlog in de Donbas. Daaromheen is een kring van burger vrijwilligers evenals dat van het Internationale Legioen van buitenlandse vrijwilligers. De taken van de *Territorial Defence Forces* zijn onder andere de bescherming van lokale overheden en faciliteiten, controles op checkpoints, plundersaars bestrijden en gewapend verzet organiseren in bezet gebied. Maritieme eenheden zorgen voor veiligheid aan de kust en, voor zover mogelijk, zee.

In een discussiestuk voor de *Future of War Conference* die de Faculteit Militaire Wetenschappen begin oktober organiseerde, schreven Jörg Noll, Maarten Rothman en ondergetekende dat het Oekraïense verzet gesteund wordt door de cultuur van een democratische samenleving. In een democratische omgeving wordt initiatief gewaardeerd, verantwoordelijkheid van onderop opgebouwd, kritiek serieus genomen en is verdedigingsbereidheid gebaseerd op overtuiging en niet op dwang. Dit alles contrasteert natuurlijk sterk met de cultuur die Rusland uitdraagt. Trouwens, Oekraïne is al sinds maart 2014 bezig de krijgsmacht en de groepen vrijwilligers eromheen te versterken.

Ook als we nadenken over Defensie en de rol van reservisten daarbinnen, moeten we goed naar Oekraïne kijken. Ik zie daar dat oorlogvoering door een democratische samenleving niet per se sterker hoeft te zijn dan die van een autoritaire. Maar moreel is zij dat wel. Reservisten spelen daarbinnen een wezenlijke en vooral een niet te onderschatten rol.